

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการเชิงพรรณนาความสัมพันธ์ (Descriptive correlational study) มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อประเมินประสิทธิผลของการรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอดส์ ตามโครงการการเข้าถึงบริการยาต้านไวรัสเอดส์ระดับชาติสำหรับผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ (NAPHA) และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอดส์ ได้แก่ปัจจัยด้านลักษณะบุคคล ลักษณะอาการเจ็บป่วย ความพึงพอใจต่อคุณภาพการดูแล และความสม่ำเสมอในการกิน โดยทำการศึกษาในกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

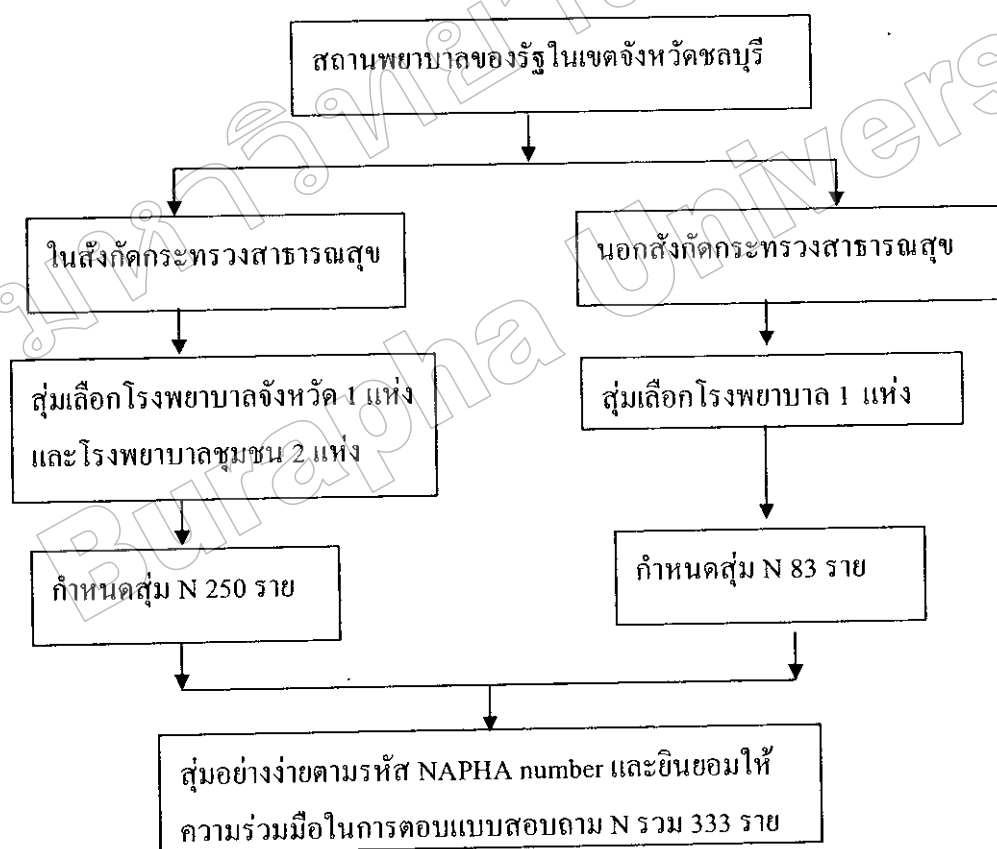
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์วัยที่กำลังได้รับการรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอดส์ซึ่งสนับสนุนยาต้านไวรัสเอดส์จากกระทรวงสาธารณสุขตามโครงการการเข้าถึงบริการยาต้านไวรัสเอดส์ระดับชาติสำหรับผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ (NAPHA) ตั้งแต่ปี 2546 ถึง 2548 ที่มารับบริการ ณ สถานพยาบาลของรัฐ ในเขตจังหวัดชลบุรี โดยผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ที่มาใช้บริการ ณ สถานพยาบาลของรัฐนั้นจะต้องไม่ใช่ผู้ที่เคยได้รับการสุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยครั้งนี้จากหน่วยงานอื่นมาแล้ว การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคัดเลือกจากกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ที่ได้รับการรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอดส์ซึ่งสนับสนุนยาต้านไวรัสเอดส์จากกระทรวงสาธารณสุขมาแล้วอย่างน้อย 6 เดือน มิได้คำนึงว่าสูตรยาที่ได้รับ และยินดีที่จะเข้าร่วมการศึกษาวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษากครั้งนี้ คือ ผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ที่ปัจจุบันกำลังได้รับการรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอดส์ซึ่งสนับสนุนยาต้านไวรัสเอดส์จากกระทรวงสาธารณสุขตามโครงการพัฒนาระบบการดูแลและรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ด้วยยาต้านไวรัสเอดส์ ปี 2546 ถึง 2548 ที่มารับบริการ ณ สถานพยาบาลของรัฐ ในเขตจังหวัดชลบุรี จำนวน 1,683 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ที่ปัจจุบันกำลังได้รับการรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอดส์ซึ่งสนับสนุนยาต้านไวรัสเอดส์จากกระทรวงสาธารณสุขตามโครงการพัฒนาระบบการดูแลและรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ด้วยยาต้านไวรัสเอดส์ปี 2546 ถึง 2548 ที่มารับบริการ ณ สถานพยาบาลของรัฐ ในเขตจังหวัดชลบุรี ที่คัดเลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จำนวน 333 คน (Taro Yamane อ้างถึงใน บุญใจ ศรีสถิตินรากร, 2547) การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแสดงในแผนภูมิดังนี้

ภาพประกอบที่ 2 แสดงขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถาม 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้คิดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานบุคคลจำนวน 6 ข้อ ข้อมูลภาวะสุขภาพและการดูแล จำนวน 10 ข้อ แบบวัดสมรรถนะของผู้ป่วยตามเกณฑ์ ของ Karnofsky Score จำนวน 1 ข้อ ข้อมูลความสม่ำเสมอในการกินยา 7 ข้อและข้อมูลผลการเจาะเลือดหาระดับภูมิต้านทานและปริมาณไวรัสในเลือด จำนวน 1 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อคุณภาพการดูแล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของเซทาลัม พาราสุรามานและเบอร์รี่ (Parasuraman, 1990 อ้างอิงในรังสิมา โสคติบำเพ็ญ, 2544) เป็นแบบสอบถามเรื่องความพึงพอใจต่อคุณภาพการดูแลที่ผู้คิดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ได้รับการให้บริการของเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรสุขภาพ มีจำนวน 16 ข้อ ประกอบด้วย ข้อคำถามในด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ 4 ข้อ และความเชื่อถือไว้วางใจได้ การตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ การให้ความมั่นใจแก่ผู้ใช้บริการ ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้ใช้บริการอย่างละ 3 ข้อ ลักษณะข้อคำถาม เป็นแบบสอบถามข้อความทางบวก โดยการตอบแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบ และให้คะแนนตามความคิดเห็น ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 4 อันดับ ซึ่งการประเมินความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งควรจะตัดคำตอบที่แสดงความเป็นกลางออกเพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นบวกหรือลบ (บุญธรรม กิจปริดาภิวิสุทธิ, 2537) คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ท่านเห็นด้วยหรือความรู้สึกพึงพอใจต่อข้อความนั้นทั้งหมด
เห็นด้วย หมายถึง ท่านเห็นด้วยหรือความรู้สึกพึงพอใจต่อข้อความนั้นบางส่วน
ไม่เห็นด้วย หมายถึง ท่านไม่เห็นด้วยหรือไม่พึงพอใจต่อข้อความนั้นบางส่วน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ท่านไม่เห็นด้วยหรือไม่พึงพอใจต่อข้อความนั้นทั้งหมด

การแปลผลค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจในคุณภาพการบริการ ถัดตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย ดังนี้(ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2544)

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.00

หมายถึงความพึงพอใจระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50

หมายถึงความพึงพอใจระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.50

หมายถึงความพึงพอใจระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50

หมายถึงความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามประเมินคุณภาพชีวิต เป็นแบบสอบถามมาตรฐานฉบับย่อ(WHOQOL-BREF) จำนวน 26 ข้อ ที่พัฒนาโดย สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์, วิระวรรณ ตันติพิวัฒน์สกุล, วนิดา พุ่มไพศาลชัย, กรองจิตต์ วงศ์สุวรรณและราณี พรมานะจรัสกุล อ้างถึงใน สุธีรา ภัทราบุตวรรัตน์, 2545 ลักษณะข้อคำถามเกี่ยวข้องกับ ความรู้สึกในช่วง 2 สัปดาห์

วัดระดับคุณภาพชีวิตของผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ 4 องค์ประกอบได้แก่

1. ด้านสุขภาพทางกาย ได้แก่ ข้อ 2 - 4, 10 - 13
2. ด้านจิตใจ ได้แก่ ข้อ 5- 9, 25
3. ด้านสัมพันธภาพกับสังคม ได้แก่ ข้อ 14 - 16
4. ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ข้อ 17 - 24

ส่วน ข้อ 1 และ ข้อ 26 เป็นข้อคำถามคุณภาพชีวิต โดยรวม

ลักษณะคำตอบเป็นแบบเลือกตอบ เป็นมาตราส่วน 5 ระดับดังนี้

ไม่เลย หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นและความรู้สึกตรงกันข้ามกับข้อความนั้น มีค่าคะแนน 1
เล็กน้อย หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นและความรู้สึกสนับสนุนกับข้อความนั้นเล็กน้อย มีค่าคะแนน 2
ปานกลาง หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นและความรู้สึกสนับสนุนกับข้อความนั้นปานกลาง
มีค่าคะแนน 3

มาก หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นและความรู้สึก สนับสนุนกับข้อความนั้นมาก มีค่าคะแนน 4

มากที่สุด หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นและความรู้สึก สนับสนุนกับข้อความนั้นมากที่สุด

มีค่าคะแนน 5

ตารางที่ 3 แสดงการแปลความหมายคุณภาพชีวิต

องค์ประกอบ	ค่าคะแนน		
	การมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี	คุณภาพชีวิตปานกลาง	คุณภาพชีวิตที่ดี
ด้านสุขภาพกาย	7 - 16	17 - 26	27 - 35
ด้านจิตใจ	6 - 14	15 - 22	23 - 30
ด้านสัมพันธภาพกับสังคม	3 - 7	8 - 11	12 - 15
ด้านสิ่งแวดล้อม	8 - 18	19 - 29	30 - 40
คุณภาพชีวิตโดยรวม	26 - 60	61 - 95	96 - 130

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นยึดจากแนวทางการปฏิบัติงานโครงการการเข้าถึงบริการยาต้านไวรัสเอดส์ระดับชาติ สำหรับผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ ปี 2547 ประกอบกับการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของภาษา และความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ และนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิหลังจากนั้นจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถามที่ใช้มีลักษณะการให้คะแนนในแต่ละข้อคำถาม เมื่อได้รับการแก้ไขแล้ว จะนำไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ จำนวน 30 ราย ที่คลินิกตะวันตก ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยบูรพาและโรงพยาบาลพนัสนิคม แห่งละ 15 ราย นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Cronbach's Coefficient) ดังนี้

2.1 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อคุณภาพการดูแลของผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .76

2.2 แบบสอบถามคุณภาพชีวิต ของผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .78

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อได้รับอนุมัติให้จัดทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีแนวทางการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ประสานงานกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดในการทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไปถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการในคลินิกยาต้านไวรัสเอดส์ ที่ได้รับการสุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ขอความร่วมมือในการวิจัยด้วยวาจา และลงรหัสตามรหัสของ NAPHA number แทนการลงชื่อ พร้อมทั้งอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ความสำคัญของข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นความลับให้กลุ่มตัวอย่างทราบ เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมให้ความร่วมมือในการวิจัย โดยจะไม่มีการเปิดเผยข้อมูลให้ผู้อื่นทราบและกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ์ที่จะตอบรับหรือปฏิเสธในการเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ได้ตลอดเวลา

3. การเก็บความลับของข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยจะดำเนินการ ดังนี้

3.1 ในแบบสอบถามระบุเฉพาะรหัสของ NAPHA number เท่านั้นซึ่งระบบการลงทะเบียนจะไม่มีใครทราบได้ว่าข้อมูลนี้เป็นของใคร

3.2 ในการนำเสนอข้อมูลในการวิจัย จะนำเสนอในภาพรวม ไม่มีการแยกเสนอเป็นรายบุคคล

3.3 ในการเก็บรักษาข้อมูล จะเก็บไว้อย่างรัดกุม มีเพียงผู้วิจัยเท่านั้นที่จะเข้าถึงได้ ข้อมูลที่ได้จะเก็บรักษาไว้ 1 ปี เมื่อการวิจัยเสร็จสิ้นข้อมูลจะถูกทำลายทิ้งทันที

3. วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย และทีมสุขภาพที่ประจำคลินิกนิรนามของแต่ละโรงพยาบาลเท่านั้น เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการดังนี้

1. เมื่อได้รับอนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยพบกับเจ้าหน้าที่ทีมสุขภาพของแต่ละโรงพยาบาล เพื่อแนะนำตัวและชี้แจงรายละเอียดในการเก็บข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่ทีมสุขภาพของแต่ละโรงพยาบาล ตามที่ได้รับการสุ่ม เข้าพบกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย โดยบอกวัตถุประสงค์ของการวิจัย อธิบายถึงความสำคัญของข้อมูลซึ่งจะช่วยให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

3. ถามความสนใจและความสะดวกของกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม หากกลุ่มตัวอย่างสนใจ อธิบายวิธีการในการตอบแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างฟังอย่างละเอียด หลังจากนั้นแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่ทีมสุขภาพของแต่ละโรงพยาบาล ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อคำถาม โดยขออนุญาตกลุ่มตัวอย่างก่อนตรวจสอบทุกครั้ง หากมีข้อคำถามใดไม่ได้ตอบขอให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามนั้นเพิ่มเติมให้ครบ

4. เมื่อสิ้นสุดการตอบแบบสอบถาม กล่าวขอบคุณกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือ

5. การรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมด ผู้วิจัยไปปรับด้วยตนเองจากโรงพยาบาลแต่ละแห่งและแบบสอบถามทุกฉบับต้องใส่ซองปิดผนึก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ ตรวจสอบแล้วทำการลงรหัส ป้อนข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistics Package for the Social Science) กำหนดระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) บรรยายลักษณะของข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติวิเคราะห์ (Analysis statistic) การทดสอบสัดส่วนของประสิทธิผลการรักษาด้วย สถิติ Mc Nemar Test วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะอาการ เจ็บป่วย ความพึงพอใจต่อคุณภาพการดูแล และความสม่ำเสมอในการกิน ถัดประสิทธิผลของการรักษา ด้วยยาด้านไวรัสเอดส์ โดยโดยใช้การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) และ ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการรักษาด้วยยาด้านไวรัสเอดส์ โดยการ ทดสอบสมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple regression)